

Chaos, of Op soek na Superman.

Hans Pienaar. Melville: Altoviolet, 2012.

258 pp. ISBN 978-0-620-54118-3.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v50i2.28>

Hans Pienaar se *Chaos, of Op soek na Superman* (2012) word aangebied as 'n "roman/memoir/bundel/tesis/geskrif". Soos die titel belooft, is die boek chaoties. Ek gee daarom 'n kort opsomming van die verhaal in 'n poging om orde te skep binne die chaos: Die boek begin met die verteller wat vanuit 'n sielkundige inrigting aan die leser verduidelik hoe die boek wat hy of sy voor hom of haar het tot stand gekom het. Hy het op 'n dag van vakansie teruggekeer en gevind dat die weerlig 'n bloekomboom getref het terwyl hy weg was. Die boom het een van die mure van sy studeerkamer platgeval en dit het ingereën by die gat (8). Die water het vergete dokumente uit kaste en kartondose gespoel: "[...] aantekeninge uit [sy] studentedae, plakboeke, fotostate, knipsels [en] notaboeke" (9). Hy besluit om 'n boek aanmekaar te sit uit die verskeie tekste.

Die dokumente wat ingesluit word in die boek word gekies met behulp van die beginsels van die chaosteorie. Die verteller ly aan hallusinasies en sy gedagtes is in net so 'n warboel soos sy studeerkamer. Dit veroorsaak dat hy in die sielkundige inrigting beland.

Hy hallusineer byvoorbeeld dat die Wrightbroers, Wilbur en Orville, ook betrokke raak by die saamstel van sy boek. Vanuit die inrigting stuur hy sy boek na die Waarheidskommissie, want "hulle wil elke burger van die nuwe land aanmoedig om sy eie storie te vertel [...]." (3)

Hulle stuur dit egter terug met 'n dekbrief wat sê dat hulle nou die Menseregtekommis­sie is en dat hulle in elk geval nie sy verslag kan gebruik nie, want daar is nie "genoeg van [sy] eie storie nie." (3, 5)

Een van die sentrale dokumente wat hy gebruik in die boek is 'n geskrif oor Superman

uit sy studentedae. Superman boei hom van kleins af en hy begin as student navorsing te doen oor die superheld.

Die verteller sien verskeie figure in sy lewe verkeerdelik vir Superman aan, maar vind nooit die ware Superman nie. Een van die min oorspronklike gedeeltes in die boek is as die verteller tot die volgende insig kom: "die ware Superman was Clark Kent, en hy was dalk veel eerder die *flipside* van 'n *image*, sy werklike mag het daarin gelê dat hy weer in 'n gewone man kon verander en nie andersom nie. En as jy daarvoor dink: watter inspanning, watter fanatiese dissipline moet dit nie van 'n held verg om 'n gewone mens met al sy beperkinge, sy onvermoëns, sy lafhartighede [...] te word nie." (19–20)

Van die ander dokumente wat hy insluit, is 'n brief wat een van sy vriende vir hom in die tagtigerjare gestuur het, 'n lêer wat memo's uit 1988 bevat van ene onderkorporaal Piet Haverman aan generaal Redelinghuys, 'n sielkundige ondersoek oor drome, gedeeltes uit *The New Scientist Guide to Chaos*, en aanhalings uit Matthew Kentridge se boek *An Unofficial War* (1990), "wat handel oor die stryd rondom Pietermaritzburg in 1988." (220) Hy gebruik nie net die dokumente wat in sy studeerkamer is nie. Later voeg hy ook 'n kortverhaal by wat per ongeluk afgelewer word op die plot waar hy woon. In die kortverhaal verander F. W. de Klerk in 'n engel nadat die ANC ontban word. (147)

Dit wil voorkom asof die verteller 'n gefiksionaliseerde outeur-verteller Hans Pienaar is aangesien die brief van sy vriend wat die verteller in die boek insluit, geadresseer is aan "H" (45). Verdere chaos word egter veroorsaak as 'n karakter met die naam Hans Pienaar opdaag, homself identifiseer as die skrywer van "'hierdie ... eee ... roman ... bundel ... van hierdie geskrifte'", en vir die verteller sê dat hy hom (die verteller) uitgedink het (187). Die karakter Hans Pienaar en die verteller het egter identiese notas in hulle notaboeke en

dit lyk asof die verteller weereens hallusineer (192).

Die karakter Pienaar het 'n verdere belangrike dokument wat die verteller in sy boek moet voeg: 'n verslag geskryf deur die karakter Pienaar se broer oor sy werk as verslaggewer in die townships in die vroeë negentigerjare. Die karakter Pienaar was veronderstel om die verslag by die Waarheidskommissie in te handig, maar het vergeet. (190)

Deur middel van die verskillende dokumente word gewys op die verteller se persoonlike verlede en die Suid-Afrikaanse geskiedenis. Alhoewel die fokus hoofsaaklik op Suid-Afrika se politieke geskiedenis is, verwys hy soms op verfrissende wyse na ander belangrike ontwikkelinge in die land, byvoorbeeld die koms van die persoonlike rekenaar. (24–25)

Die roman lewer nie slegs kommentaar op die verlede nie. Dit eindig met 'n pessimistiese siening oor postapartheid Suid-Afrika: Die chaos sal voortduur, want niks verander nie. Daarom is die boek gewaarborg vir honderd jaar.

Pienaar se boek gaan uiteindelik oor die selektiewe en subjektiewe aard van die waarheid en die geskiedenis. In een van sy gesprekke met die Wright-broers sê hy byvoorbeeld: "Want julle was nie die eerste mense wat 'n vliegtuig gevlieg het nie, sry. Wat julle nie van wil hoor nie, is van Admiraal Moshaiski in 1883, by Krasnoje Selo naby St Petersburg, wie se vliegtuig TWEE enjins gehad het. Maar sy vlug is nie OPGETEKEN nie, dit is nie in WOORDE omskep nie..." (133)

Die struktuur (of eerder gebrek aan struktuur) van *Chaos, of Op soek na Superman*, die outobiografiese inslag daarvan, en die wyse waarop die leser direk aangespreek word in die boek het my dadelik aan Koos Kombuis se "plakboek" *Somer II* (1985) laat dink. Dit het egter nie dieselfde trefkrag as Kombuis se eksperimentele roman nie. In Pienaar se boek is daar niks wat my geskok (al word dit nie

aanbeveel vir "papbroeke" nie), geïnspireer of werklik bygebly het nie.

Joan-Mari Barendse

barendse@sun.ac.za

Universiteit van Stellenbosch

Stellenbosch